СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 19. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 25-го СІЧНЯ 1949. — No. 19. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JANUARY 25, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПЕРЕДУМУЮТЬ НАД НАЙБЛИЖЧОЮ ПРОГРАМОЮ В КОНГРЕСІ

Вашингтон, 23 січня. Заки почнуться дебати в новому конгресі впродовж біжучого тижня для виповнення програми, покладеної президентом Труманом підчас виборчої кампанії, зійдуться наперед комісії, які формально підготовляють конгресову програму. Провідники комісій порозумілися вже з провідними урядовцями адміністрації Трумана і вони склали свій плян поступування. Деякі комісії будуть радити прилюдно, інші при замкнених дверях. Між проєктами, які мають першенство, є законопроєкт про відкликання теперішнього робітничого закону Тефта-Гартлія, привернення повної сили Актові про взаємні торговельні договори, про підвишку мінімальної робітничої платні, про виконання нового фармерського законодавства з підтриманою цін на фармерські продукти, про зрівняння громадянських прав, про федеральну допомогу для розбудови мешкань, про допомогу для шкіл, про суспільну медичну допомогу і про інші, суспільні забезпечення. У сенаті має наперед зійтися комісія правил, яка хоче перевести засаду для виключення обструкції меншини. Появився проєкт, щоб з денного порядку можна було усунути якусь дискусію кожної хвилини, якщо проти неї заявиться більшість двох третин сенаторів. Між сенаторами є прихильники негайного відкликання закону Тефта-Гартлія навіть без переслухання свідків комісії.

КОМІСІЯ ГУВЕРА ЗА ЗМІЦНЕННЯ СИЛИ СЕКРЕТАРЯ ОБОРОНИ.

Вашингтон. — Комісія для реорганізації екзекутивної ділянки уряду, яка працює під головством колишнього президента Гувера, опрацювала плян для зміцнення повновластей секретаря оборони при одночаснім зменшенні засягу влади секретарів війни й повітряних сил. Ці пляни докищо ще не набрали вигляду законопроєкту і находяться в стадії дальших розмов. Між важливими змінами находиться предвидження створити чотири підсекретаріяти, з яких три були б при поодиноких ділянках зброї, а четвертий був би генеральним управителем для облегчення праці секретаря оборони. Сила секретаря оборони мала б бути посилена тим, що від його рішення не було б відклику двох інших секретарів до президента. Дискусія над реорганізацією екзекутивної ділянки уряду почнеться негайно.

ЗА ПЕРЕБУДОВУ СТАРОСВІТСЬКИХ ДІЛЬНИЦЬ КОШТОМ $3,000,000,000

Вашингтон. — Конгресмен Фредерик Р. Кудерт вийшов з домаганням, щоб на усунення домів у теперішніх старосвітських дільницях по містах призначити з федерального скарбу три більйони долярів. Він проєктує призначити наперед два більйони на цю справу у такий спосіб, щоб упродовж десять років приділювати по $200,000,000 на допомогу стейтам і містам. Міста мали б від себе дати $1,- на кожних $2, які призначить федеральний уряд на цю ціль.

СТЕРЕЖІТЬСЯ СОВЄТІВ — КЛИЧЕ ПАТЕРСОН.

Ню Йорк. — Роберт П. Патерсон, предсідник Дому Свободи, і колишній секретар війни, у своїй промові в Карнегі Голі у неділю, сказав, що нам треба берегтися совєтської призни. Він пригадував, що під теперішню пору есенціональною справою є втримання відваги й рішучости, щоб не зазнати заводу. Теперішні знаки вказують, що володарі з Кремля передали своїм агентам гасло на зміну тактики, яка вказує на зближення між Сходом і Заходом. Ці емісарі приносять з собою небезпечні подарунки, які можуть нас захолисати перед небезпекою, заявив Патерсон.

АТЕНАГОРАС ВИХАВ ДО ІСТАНБУЛУ.

Ню Йорк. — Вибраний патріярх Грецької Православної Церкви, Атенагорас I, виїхав у неділю 23 січня літаком з Міжнародного Летунського Майдану до Істанбулу, щоб обняти престол над 120,000,000 своїх вірних. Його відпровадили 1,500 людей, між якими були теж представники російської й української церков. Йому обіцяли дарунок з $500,-000 на відбудову грецьких церков на Сході.

ПРОЦЕС ПРОТИ КОМУНІСТІВ ПЕРЕРВАНО ДО СЕРЕДИ.

Ню Йорк. — У пятницю минулого тижня почали оборонці дванадцятих комуністів, обвинувачених у змаганні до навчання, як скинути американський уряд, наступ на поставлення перед суд суддів, які складали теперішню велику судейську лаву. Як свідків переслухано трьох кандидатів на членів судейської лави, яка має ствердити вину обвинувачених після процесу. Оборона ставила їм запити про їхній маєток, про їхні доходи і інші маєткові справи і расове походження. Запити мали на цілі виказати, що кандидати на членів лави присяжних це самі багаті і люди з університетської освітою. Теж мали доказати, що кандидатів наперед запитували судові урядники, який їх маєток, до якої політичної партії вони належать і т. п. Свідки ствердили, що про такі питання не було мови. Виявилося, що один з оборонців підсудних мав поїхати на іншу розправу до Сан Франсиско, суддя згодився перервати поступовання до середи, щоб адвокат міг повернутися назад.

СТОЛІТТЯ ПЕРШОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІКАРКИ.

Ню Йорк. — Перед сто роками, бо 23 січня 1849 р., Елизабет Блеквел, перша американська жінка дістала диплому доктора медицини. З нагоди сторіччя відбулося в Ню Йорк Інфірмері при 321 Іст 15тій вулиці поминальне свято в її честь тому, що вона була основницею цього Інфірмарія.

З. У. А. Д. Комітет — гордість американських українців

ШИРОКИЙ ВІДГОМІН УСПІХІВ З.У.А.Д.К. В АМЕРИКАНСЬКІЙ ТА ЧУЖОМОВНІЙ ПРЕСІ

Жертвенна і наполеглива праця Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, зокрема його централі у Філадельфії та його місії в Европі, вже почали давати результати, якими справді має всі причини пишатися ввесь американсько-український загал. Це підкреслюється теж в американській та чужомовній пресі у зв'язку з приїздом двох останніх транспортів нових імігрантів до Бостону і зокрема до Ню Йорку. Власне завдяки ЗУАДКомітетові майже половину всіх подорожних в цьому транспорті становили українці. На цю тему ньюйорський польський „Нови Сьвят" у виданні з 22-го січня надрукував велику інформацію на першій сторінці під заголовком: „Українці мають свій власний народовостевий Комітет". В інформації м.і. пишеться: „Перший раз в ньюйорському порті появилася українська організація "UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE". Власні столики, власні опаски на рукавах, від нікого не залежні робітники! Українці, що приїхали, відрізнялися при допомозі причиплених до одягів жовтих відзнак. Мають власний Комітет на терені Німеччини, власного представника - провідника на пароплаві, власну організацію в порті! Український Комітет є першою незалежною національностевою організацією, що займається спроваджуванням переселенців; Останнім транспортом приїхало 133 українців!!!"

Згадку про самостійний виступ ЗУАДКомітету та про його успіхи подали теж американські газети, включно з Ню Йорк Таймсом. Зокрема багато уваги праці і успіхам ЗУАДКомітету, а у зв'язку з ним усім українцям, приділює американська преса стейту Меріленд. Балтиморський „Сан" з цієї нагоди надрукував кількох великих на цілі шпальти статтей та інформацій, підкреслюючи при цьому українську боротьбу проти большевизму. В цій країні українці сподіються знайти і напевно знайдуть це, за що вони так жертвенно і так довго боряться в своїй батьківщині — волю і людяність — стверджує у висновках американська газета.

ЗГАДКА ПРО УКРАЇНСЬКИХ МУЧЕНИКІВ В НІМЕЦЬКИХ КАТІВНЯХ

Ню Йорк, 24 січня. — В накладі Путмена в Ню Йорку тільки що появилася в англійському перекладі книжка норвежця Одд Нансена „З дня на день" про його побут в гітлерівському таборі смерти в Саксенгавзен. В книжці є багато згадок про українських мучеників в цьому таборі.

МАСОВІ АРЕШТИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Прага, 23 січня. — Комуністичний уряд Чехословаччини видав вчора окремий комунікат про „розкриття чергової змови проти республіки" та масової шпіонажі в користь Америки. Центр цеї організації мав бути в Братиславі на Словаччині. Заарештовано понад 60 осіб, в тому багато військових старшин.

ВЕЛИКЕ ПОЛІТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУ КРАВЧЕНКА

Париж, 24 січня. Сьогодні після полудня тут починається заповіджений вже від давна сензаційний судовий процес Віктора Кравченка, автора книжки „Я вибрав волю", проти французького комуністичного тижневика „Летре Франсе" за обиду. Газета накинулася на Кравченка з лайкою і за це він домагається тепер відшкодовання. На дії, процес заповідається як велика політична сензація в ідеологічній боротьбі між Заходом і Сходом. Тут не скривається, що Америка і Совети безпосередньо заінтересовані в перебігу розправи, на якій буде зізнавати по обох боках цілий ряд свідків в доказ і проти-доказ совєтської тиранії. Між свідками Кравченка є найбільше втікачів зі Совєтського Союзу, в тому багато українців, як теж визначних американських знавців совєтських обставин. Комуністи зі свого боку покликають на свідків відомих комуністів, теж зі Совєтського Союзу. Місцева поліція поробила великі заходи безпеки перед евентуальним комуністичним хуліганством.

МОНТГОМЕРІ В ПАРИЖІ

Париж, 24 січня. — Фідд маршал вайкаунт Монтгомері, предсідник комітету головнокомандуючих збройними силами п'ятьох зв'язаних оборонним союзом західно-европейських країн, приїхав несподівано до Парижа. У Франції він залишиться кілька днів у своїй головній квартирі.

БРИТАНІЯ ВІДТЯГАЄ ВИЗНАННЯ ІЗРАЇЛЯ

Лондон, 24 січня. — З поінформованих джерел тут заявляють, що британський уряд ще на деякий час відложив визнання де факто держави Ізраїля, що вже вважається за певне. Перед офіційним визнанням британський уряд бажає поінформувати про це свої домінії та арабські країни.

Багата програма Свята Соборности в Ню Йорку

Ню Йорк, 23 січня. — Широко закроєна програма ювілейного свята самостійности й соборности земель України з нагоди тридцятиліття Акту з 22 січня 1919 р. в Києві, зібрала справді імпонуючу масу людей — яких дванадцять сотень — до авдиторії Вашингтон Ирвінг Гайскул. Свято влаштував Обєднаний Комітет Українських Організацій міста Ню Йорку під головством адв. М. Гаврилка, який теж виголосив вступну промову по українськи й англійськи. Програма була поділена на три частини і кожна відзначилася своєрідною оригінальністю. Першу частину виповнила інсценізація „Січнева Містерія" в поетичному й сценічному оформленні С. Гординського. На тлі руїн Свято-Софійського Собору два члени УПА підготовляють при огнищі спочинок, а саме в тому часі голос зза могили персповідає спомині з недавно минулих боїв України, які ідейно лучаться з теперішніми боями членів У. П. А., що саме переповідають свої переживання. Дієві особи в цій інсценізації: Р. Тимчишин, Б. Підлуський і режісер І. Дніпровий в голосі зза могили. Виконання вповні ефектовне.

В другій частині поміщено концертову програму, а ця знову містила в собі деклямацію пані Анни Статникової до вірша Костя Вагилевича: „Україна Непоборна"; святочну промову д-ра Лонгина Цегельського, як наочного свідка Акту з 22 січня 1919 р., надпрограмову промову В. Завіткевича і деклямацію Матри Кобрин-Кокольської до Шевченкового псалому „Боже! Нашими устами". У промові д-р Цегельський долучив до спогадів аналізу пізніших подій, додаючи, чого нам сподіватися від назріваючого конфлікту двох ідеологій — Сходу й Заходу. Обі промови припали після виступу хору „Боян" при Організації Самопомочі Нової Української Іміграції під орудою проф. Б. Крушельницького, а перед виступом хору Української Автокефальної Православної Церкви, яким диригував проф. Василь Завітневич.

Про баритона, Осипа Стецуру, який виступив з трьома точками, панує загальне переконання, що це не тільки чудовий голос, але й досконале виконання під кожним оглядом. Мякість його голосу сплетена з силою як у низьких, середніх так і в високих тонах, при знаменитій дикції робить його першоклясним співаком, якого американська громада теперішнього покоління ще досі не мала. Йому акомпаніювала з притаманним собі талантом Ольга Дмитрів.

Після концертової частини склав привіт представник Української Національної Ради, Д. Андрієвський, який виказав додатні й відемні сторони положення української справи під теперішню пору.

Третьою точкою програми була інсценізація „Соборність України" в оформленні Т. Лесика. На троні засіла Соборна Україна (персоніфікація Ярослави Менк), а перед нею являлися по черзі представниці земель України: Наддніпрянка (Лариса Кукринська), Галичанка (Олена Шандрова), Буковинка (Надія Крушельницька), Закарпатка (Лідія Юрків), Кубанка (Марія Руда). Всі скидають перед Матірю свої окови і вона їх приймає на своє лоно. Соборна Україна сидить на троні на тлі Свято-Софійського Собору, намальованого як і інші декорації артистами С. Гординським й Я. Баранським.

Свято закінчилося українським гимном, який відспівала публіка без жадного диригента і цим разом ніхто не плескав у долоні.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ В ПОХОДІ НА СТОЛИЦЮ

СТО-ТИСЯЧНА КОМУНІСТИЧНА АРМІЯ МАЙЖЕ БЕЗ ОПОРУ ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДО НАНКІНГУ.

Нанкінг, 24 січня. — Після резигнації маршала Чіянг-Кай-шека з посту президента Китаю, громадянська війна в цій країні увійшла в свою найбільш критичну і трагічну фазу. Шість комуністичних колон в силі около 100,000 воякiв під командою Чен-І посуваються швидко і майже не натрапляючи на опір в напрямку столиці країни, Нанкінгу, по залізничій лінії Тієнтсін-Пуков. Китайська столиця тепер безпосередньо загрожена комуністами вже з північного заходу, сходу і з південного заходу. Діючий президент країни, Лі Тсінг-сен, знову звернувся до комуністів з пропозиціями миру. Тимчасом комуністична радіовисильна подала вчора вечорі заяву 55 лівих провідних некомуністів, включно з маршалом Лі Чіншен, в якій вони виявляють свою солідарність з комуністами. Вони теж повністю піддержують відомі вісім пунктів комуністичної передумови для замирення, що практично означають безумовну капітуляцію уряду. Одною з головних вимог комуністів для замирення є уневажнення договорів з Америкою.

ПЕРЕМОГА КОНСЕРВАТИСТІВ В ЯПОНСЬКИХ ВИБОРАХ

Токіо, 24 січня. — В Японії вчора відбулися генеральні вибори, в яких — як виходить з перших повідомлень — віднесла велику перемогу „ультра-консервативна" партія демократичних лібералів, що правдоподібно здобуде абсолютну більшість в парляменті. Керівником цеї партії є теперішний премієр Шігеру Йошіда, що в такім випадку залишиться знову премієром уряду. Стверджується, що ця до деякої міри екстремістичо права японська партія залишиться при владі в Японії під час найбільш рішального періоду, в якому Америка буде намагатися поставити цю країну на свої власні демократичні ноги. Останні підсумки виборів ствердили вже вибір 193 кандидатів з усіх 234 послів. Між ними вибраними є 114 консерватистів, 32 демократів, 15 соціялістів і 9 комуністів.

ПІСЛЯ КОНФЕРЕНЦІЇ В ДЕЛЬГІ, ЗАПОВІДАЮТЬ НОВУ РОЛЮ АЗІЇ.

Дельгі, Індія, 24 січня. — Вчора тут закінчилася чотириденна конференція представників 19-ти азійських і африканських країн, що радила в справі Індонезії. Конференція, як уже повідомлено, домагається відкликання голяндських військ на попередні позиції найпізніше до кінця березня цього року та привернення Індонезії повної суверенности найпізніше до 1950-го року. Ухвалено відповідну резолюцію до Ради Безпеки. На закінчення конференції її предсідник, індійський премієр Пандит Негру, за ініціятивою якого ця конференція і була скликана, заявив делегатам і спостерігачам, що вважає „цю історичну конференцію передвісником періоду тісної співпраці" між азійськими та африканськими країнами, що означатиме нову і сильну ролю Азії в світових справах.

БОЛЬШЕВИКИ В НІМЕЧЧИНІ ЗАПОВІДАЮТЬ НОВУ АКЦІЮ.

Берлін, 24 січня. — З комуністичної публіцистики в совітській зоні Німеччини, зі заяв комуністичних провідників в західних зонах та з інформацій, що їх одержало американське військове управління протягом останніх двох днів виявляється недвозначно, що німецькі большевики з доручення та під проводом своїх московських покровителів приготовляють на найблищий час нову фазу „холодної війни", іменно для розбиття всіх плянів щодо створення західно-німецької держави. До цеї підготовки належить насамперед — як звичайно в комуністів — поголовна чистка всіх „неблагонадійних" елементів з партії з одного боку та організування груп комуністичних „активістів" з другого. Поділений на цю тему будуть виявлені під час з'їзду комуністичної партії Німеччини, що почнеться в Берліні вже завтра.

ТРУДНОЩІ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ СКАНДИНАВСЬКОЇ ОБОРОНИ.

Копенгага, Данія, 24 січня. — Тут продовжується конференція представників трьох скандинавських країн: Норвегії, Швеції і Данії, в справі договору про спільну оборону. Наради вже від початку натрапляли на труднощі, як представники Норвегії і Данії обстоювали думку, щоб їхні оборонні пляни получити з такими ж іншими західно-европейських країн та Америки, тоді як Швеція стоїть на становищі „абсолютної невтральности" до Сходу і Заходу. На вчорашніх нарадах прийшло теж до поділу думок в цій справі між самою данською делегацією, що у висліді готово закінчитися безуспішністю конференції.

АМЕРИКАНЦІ ПЕРЕДАЮТЬ НІМЦЯМ КОНТРОЛЮ ІНФОРМАЦІЇ.

Берлін, 24 січня. — Згідно зі своїми демократичними принціпами про свободу слова та інформацій, американське військове управління в Німеччині плянує протягом цього року передати самим німцям майже повну контролю їх інформацій. Вже цього тижня німецькій контролі будуть передані дві радіостанції, з усіх 11-ох, що після війни попали в американські руки.

ПОРАЗКИ ГРЕЦЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ НА ПІВДНІ.

Атени, 24 січня. — Командування грецької армії повідомило про відбиття большевицького нападу на місто Леонідіо на східному побережжі Пелопонезу. Большевиків прогнано в гори Парнон, там їх оточено і цілком розбито.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕМОКРАТІЯ ПРОТИ КОМУНІЗМУ

Інавґураційна промова президента Трумана скріпила демократію у цілому світі, серед усіх свободолюбних народів. Вона додала надії тим народам, що стогнуть під комуністичними диктатурами. Вона скріпила віру в перемогу демократії в тих, що боряться з комунізмом і за це терплять чи платять своїм життям.

Так розуміє цю промову в Америці й в світі сіра маса, а президент говорив якраз такою мовою, щоб його зрозуміла найзвичайніша людина.

Свого часу б. президент, Френклин Д. Рузвелт, атакував у своїх промовах гостро фашизм і націзм, виказуючи їх фальшиві підстави та доказуючи вищість демократії над тоталітаризмами. Президент Труман заатакував тепер в своїй інавґураційній промові у такий самий спосіб комунізм. Такого гострого виступу проти комунізму з боку президента Злучених Держав, як це сталося під час інавґурації Трумана, досі не було. Річ природна, що на це мусіли всюди звернути увагу. Лондонський консервативний „Дейлі Телеґреф" пише у звязку з тим виступом президента проти комунізму, що прямо „смішними" виглядають ті сумніви, що їх міг дехто мати щодо відношення Трумана до комуністичної агресії. „Нюз Кронікл" підкресляє, що президент Труман свідомий цього (чого не зазнав ні один президент перед ним!), що „мільйони чоловіків і жінок у світі вірять у нього". Знов лондонський „Таймс" добачує в промові президента Трумана „поширення конфлікту між Росією і Злученими Державами на інші частини ґльобу".

Вже з тих коротких лондонських коментарів про інавґураційну промову Трумана можна пізнати, яке велике враження викликала ця промова в світі й яке велике надають їй практичне значення. Як в Америці, так і в світі відразу зрозуміли, що президент Труман відмежував дуже гостро демократію від комунізму. Демократія це живуща сила, а комунізм це фалшива доктрина. Віра в цю живущу силу демократії пробивається через усю промову Трумана, а з нею віра теж і в те, що ці країни, що є тепер під впливами фалшивої доктрини комунізму, згодом розчаруються і перейдуть у табор демократії, щоб у спілці з вільними народами світу розвязати справедливо міжнародні конфлікти.

Практично беручи інавґураційна промова президента Трумана заповідає матеріяльну та мілітарну допомогу „свободолюбним націям", щоб таким чином забезпечити їх на випадок агресії. Тими націями є ті, що є обняті Пляном Північно-Атлантійської Безпеки, який тепер розроблюється. Ця частина промови президента, де говориться про цю допомогу, була найбільш оплескувана публикою і на це кореспонденти звернули особливу увагу. Як Злучені Держави, казав президент Труман, виразно дадуть до пізнання, що вони є готові відповісти на погрози переважаючою силою, то „збройний напад ніколи не наступить". Іншими словами треба самій Америці збroїтись і зброїти „свободолюбні нації", щоб вдержувати мир у світі. Залишалось би ще питання, а що буде з тими „свободолюбними народами", що мучаться у совєтській тюрмі народів і не годні самі без чиєсь допомоги визволитись і скинути ненависну комуністичну диктатуру та йти рука в руку з демократією. Можна припускати, що президент і над тим застановлявся, коли виголошувано інавґураційну промову, але треба ждати на іншу нагоду, щоб почути від нього, як треба ставитись і до цеї проблеми.

Економічна залежність і громадська нерівність

Саме в часі, коли у Вашингтоні уряд натискає на зрівнання громадянських прав чорних мешканців південних стейтів з тамошніми білими людьми, наспіли вісті з стейту Джорджія про звільнення судейською лавою від вини й кари білого чоловіка, обвинуваченого в убивстві чорного серед нападу товпи білих людей. Крім самої расової різниці грала тут ролю ще й економічна різниця, бо обвинувачений білий чоловік належить до найбагатшої групи фармерів у повіті Тумс, в південній частині стейту Джорджія, з якої набирається судейська лава. Це значить, що клясова нерівність була одною з причин солідарноти білих людей супроти чорних.

Випадок звільнення білого чоловіка від вини за злінчування чорного не є виїмковим. Навпаки, можна сказати, що тільки черговим. Від вісімдесяти років це майже буденна поява в південних стейтах, де чорне населення перевищає числом білих людей. Від часу Громадянської Війни і звязаного з нею проголошення волі для чорних невільників, зайшла мала різниця в господарськім і суспільнім стані в тій частині Америки. Бувші невільники, опинившися на волі без засобів до життя, мусіли добровільно найматися в своїх панів на робітників і таким робом колишня плянтаторська система господарки втримала до сьогодні залежність чорної людини від білої. У практиці господарська залежність мусіла втримати теж суспільну залежність, яка втримала стан нерівности в правній ділянці.

Коли чоловіколюбні білі одиниці підносять проти такого стану заміти, накликаючи рішальні кола громадянства до заведення правної рівности, вони часто зустрічаються з закидами, що „законодавством не вдасться завести моральности". У практиці це значило б, що навіть самі закони не багато поможуть, якщо люди не наберуть переконання, що нерівність під правним оглядом є сама собою неморальною. З цього виходить потреба безупинної пригадки цілому громадянству про необхідність приноровлювання в практиці основних засад цивілізації, як що йдеться про зарадження лихоті. Коли през. Труман робить це всупереч завзятій опозиції південних білих представників, то він справді сповняє важливе діло в нестримному поході людських ідеалів.

Знавці відносин у південних стейтах, як ось Джордж С. Мичел, колишній регіональний деректор Комітету Політичної Акції при Конгресі Індустріяльних Організацій в місті Атланта, у стейті Джорджія, глибоко застановляються над способами, якими можна з бігом часу дійти до зрівнання прав обох рас. На першому місці Мичел ставить економічне визволення чорних людей дорогою розбудови промисловости в південних стейтах. Він признає, що в деяких південних містах уже існують фабрики, одначе їх треба поширити на різні інші роди промислу. У такий спосіб людина, яка не надається до праці в однім роді промислу, може найти собі джаб у іншій ділянці. В парі з розбудовою промислу піде технічний і фаховий вишкіл і колись значна кількість південних людей зможе забратися з малих, невистачальних для втримання життя фарм, до промислових підприємств. Звільнивши людину з нужди на фармах, дасться їй спроможність зажити менше залежним життям в промислових осередках, де є нагода приступити до організації й збірною силою боронити своїх особистих прав.

До економічного визволення багато може причинитися система творення родинних фарм, тобто фарм такої величини, яка давала б можливість родині вижити з її доходів. Теперішня система аренди великих колоніяльних фарм, роздроблених на невеликі пайки, є якраз підставою отого напівфевдального стану і не відповідає суспільним вимогам теперішніх часів.

Економічне визволення мусить іти в парі з піднесенням освіти. Тому, що в південних стейтах існують окремі школи для білих, а окремі для чорних, стейти не можуть роздобути вистачальних фондів на втримання вищих шкіл. Цій недостачі може зарадити дар з федеральних фондів, за яким тепер побивається президент і його адміністрація. Йдеться головно про втримання належно вишколених учителів та вчительок так, щоб білі люди не мали підстави нарікати на малу освіту для своїх дітей. Само зрівнання чорних дітей з білими у шкільній науці причиниться до товариської рівности на майбутнє життя.

Мешкання чорних людей в південних стейтах це зразок нерівности рас. У більшій частині чорні люди живуть в будах та колибах, таких примітивних, наче б це були дальше часи невільництва. Коли так багато говориться про поваление старомодних будинків в робітничих кварталах по містах, щоб на їх місце побудувати модерні робітничі доми, то в програму розбудови треба взяти теж і доми для чорних людей на півдні. Відразу не вдасться задовольнити усіх, але початок треба зробити, щоб дати підставу до дальшого змагання до поправи відносин.

Розбудова мешкань іде в парі з змаганням до поправи здоровя. Коли в програмі президента Трумана важливе місце займає усуспільнення медицини, то ця справа мусить обняти теж і найбільших нуждарів з південних стейтів.

Саме тепер в конгресових колах почали поважну дискусію над зрівнанням громадянських прав. Кинено вже заклик, щоб громадянство спромоглося на свого роду посвяту і приспішило ухвалення законів для зрівнання прав. Коли ця справа появиться в конгресі в формі законопроектів, тоді треба буде організувати прилюдну опінію, яка не тільки принесла б ступневе зрівняння прав для чорних, але й славу Америці, як піонірській країні поступу під кожним оглядом.

Предки московського большевизму

I.

Життя кожного народу не починається тільки сучасним поколінням: воно має глибоке коріння в минувшині. Тому, щоб зрозуміти сучасність того або іншого народу, треба знати його історію. Це правило відноситься і до московського большевизму: комуністична система виросла на ґрунті московськім, де були особливі обставини, що сприяли розвиткові тиранського терористичного режиму. Це показує історія Московщини, з якої виросла „Російська імперія".

Теперішні російські еміґранти в Европі та в Америці не хочуть бачити історичного звязку большевизму з Московською державою. Вони „кивають" на Маркса, що мовляв, дав теоретичні основи для большевизму в Росії. („Диктатура пролетаріяту"). Але ми поставимо питання інакше: чому комуністична диктатура не закорінилася в інших країнах Европи, а тільки в Росії — Московщині? Не могла комуністична диктатура запанувати ні в Німеччині, — батьківщині Маркса, ані в Англії, де він прожив половину свого життя.

Пояснення успіху „диктатури пролетаріяту" в Росії дуже просте: на Московщині був відповідний ґрунт для панування терористичної партії, що був підготований попереднім історичним розвитком російського народу. Тому, що в большевицькій „новині" чуємо давню московську „старовину". Недарма ж большевицька пропаганда прославляє царів Івана страшного і Петра I., як творців „поступу". Який був той „поступ", покажемо на фактах, узятих із історії Московщини.

В 16 віці від р. 1533 до 1584 панував на Московщині цар Іван IV., названий „Страшним". Цар Іван довершив абсолютну владу в Москві. Яким способом? Про це оповідає нам історія Московщини.

В тих часах народня маса була ще темна і неосвічена і вона не могла вмішуватися в державні справи. Спір за владу в державі йшов між царем Іваном і московською аристократією (князі, бояри). Цар Іван хотів бути необмеженим володарем на Московщині. Аристократія намагалася контролювати цареву владу. Теперішні большевики виправдують царя Івана, що терором знищив аристократичну опозицію на Московщині. Нічого дивного: те саме зробив Ленін, а за ним і Сталін в СССР, що знищив навіть комуністів, що відважувалися його критикувати. З погляду демократичного розвитку московська аристократія хоч боролася за права своєї групи на владу в державі, висловлювала ідею поступу. Бо участь вільної частини народу в управі державою давала підставу і для інших станів боротися і за свої права в державі.

Провідник аристократичної опозиції на Московщині, князь Курбський, порівнював царя Івана з біблійним царем Ровоамом, що не хотів слухати дорадників. При тім Курбський згадує не тільки князів і родовитих бояр, що мали б бути царевими радниками: він писав, що треба допустити до державних справ і виходців із простолюддя, бо „дар Духа дається не тільки багатим". Ці слова містять у собі глибоку демократичну ідею. На жаль, вона не закріпилася на Московщині. Сам князь Курбський мусів еміґрувати з Московщини на Україну, що була тоді під владою Литви і Польщі.

Цар Іван знищив опозицію на Московщині кривавим терором. Для свого режиму він використав несвідому темну масу, яку нацькував проти „панів". 1564 р. Іван покинув Москву, переїхав в Олександрівську Слободу і відти писав до московського народу, що він є „друг черні", і що він тільки думає охоронити „чернь" перед її гнобителями. Московська чернь піддалася царевим ласкавим обітницям, просила його „панувати по своїй волі" і обіцяла цареві поміч проти ворогів його влади.

Це дало Іванові IV. підставу для зміцнення самодержавства. Він створив свою терористичну армію і поліцію („Опріччина"). Ці цареві посіпаки, одягнені в чорне, їздили на конях з собачою головою і мітлою біля сідла, щоб показати, що вони готові гризти „царевих неприятелів" мов собаки і вимітати їх мітлою з Московської держави. Тисячі невинних людей загинули від самоволі деспота-царя. Він винищив усе, що могло самостійно і вільно думати і міг довести Московщину до такого стану, що кожний наказ і навіть примха царева була в його державі законом: Наприклад, Іван IV. дав титул „царя всеї Руси" одному татарському князеві, що прийняв християнство, а сам підписувався тільки як „московський князь".

Цар Іван викоренив демократичні традиції у вільній колись республіці Новгороді над Волховом. Новгородська республіка, яку завоював дід царя Івана Страшного, мріяла про визволення від Москви і мала звязки з Польщею. 1570 року цар Іван IV. учинив у Новгородській країні страшний погром, що тривав 5 тижнів. Тисячі людей потоплено у Волхові. Після цього цар наказав, щоб новгородці, які зостався живі, молилися „за нашу благочестиву самодержавну владу"...

Тероризм царя Івана обернувся і проти його найближчих співробітників: так він звелів покарати смертю начальників „Опріччини" — Скуратова і Басманова і навіть убив свого старшого сина. Хто знає, як Сталін винищує всяку вільну думку в своїй Совєтській державі, той легко пізнає його „предка" в особі Івана Страшного.

Ще одна цікава подробиця: цар Іван нищив опозицію не тільки в своїй державі, — він хотів переслідувати своїх непокірних підданих і за кордоном, якщо їм удавалося втекти з Московщини.

Тому він домагався в переговорах з королевою Англії Єлисаветою, щоб англійський уряд не приймав до себе політичних еміґрантів із Московщини. Єлисавета не могла цього обіцяти. На це цар Іван дуже розгнівався і докоряв Єлисаветі, що нею правлять купці, що вона не має самодержавної влади, а є „убога жінка"...

Хто знає, як теперішня Москва намагається силою вернути в свою державу „совєтських громадян", той пригадає при цім царя Івана Страшного.

Історія повторяється...

С. М.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

11)

— Ольга підносила очі, і вони дивилися в чорну далечінь. — Ці малі блискучі краплини освітлюють наші душі. Мільйони мрійників мільйони років дивились на них і тим самим відлітали у надземне. Не знаю, чи погодитесь зі мною. Однак, я вам скажу, жити так, щоб тільки ноги були на землі, а душа в небі, це значить жити велико.

Вони йшли далі. Шум Тиси ставав настирливішим. Вже помітно верболози, що вкривають собою всипаний ріню розлогий берег, а збоку горять кілька рядів огників з касарень-бараків Першого Січового Коша. Станція зовсім близько, і, коли Кримський казав: — Я закликаю вас, Ольго, бути насторожі, бо це доба, що більше не повториться. Ми ось живі люди, а колись будуть думати, що ми були тільки мітом, — Ольга зненацька зупинилась і сказала: — Знаєте що, Володимире... Мені холоднувато... Зараз восьма. За десять хвилин буде поїзд з Севлюша. Їдьмо до мене...

Вони автоматично звернули до станції, Кримський купив два квитки на Буштино, вийшли на перон, йшли туди і назад, вечірня сукня Ольги, що виринала з-під пальта, звертала увагу небагатьох присутніх, що говорили мадярською мовою. Горіли два електричні ліхтарні, блищали на схід і захід рейки, падали навпоперек тіні стовпів. Кримський ловить ці дрібні деталі, і вони грають певну ролю при його розмові. Його висока, тонка фігура в темносірому гармонійно доповнює загорнуту в широке чорне пальто рівну постать. Легкі, рівні кроки. Набік тіні — довшають, то коротшають. Під сяйвом ліхтаря вияскравлюється рожева свіжість дівочого обличчя, блиск карих очей і срібних позументів вугільно-чорних кіс.

Хвилини тікають непомітно. Від Севлюша з чорної темноти пронизливо виривається двоє жовтавих крапок, що постійно зростають, починають мигати і з грюкотом вганяється поїзд. — Хуст! — вискакує з вагону і кричить кондуктор. Кілька пасажирів сідають, кілька ж висідають. Кримський допомагає Ользі ступити на ступінь, входять в півтемний вагон, заходять у купе, сідають поруч... Біля них кілька людей у гуцульському. Пахне алькоголем і овечим кожухом. Синя лямпа обсипає барвисті вишивки пестрих одягів...

— А присяйбі, жем не брешу! — каже один гуцул — молодий, міцний, свіжий. — Пані учителька з Буштина...

— А й так, — каже Ольга.

— Слава Україні! — каже гуцул. — а ций будете цимборем?

— Слава Україні! Гей би ні, — каже Ольга.

— А сесь файний пан, а ций також учитель будуть?

— Також, також, — каже Кримський. — Ми всі учителі...

— Так хиба віп'емо? Записалисьмо до Січи у Севлюши. Ге там кіш січовикув, а чеський шандар одному ногу прострілив, так ми на нього і навалили. Шкода. Утік. А були б карка скрутили. А присяйбі!... Так віп'емо! Дай-бо!...

Гуцул потягнув з пляшки, подав Кримському, той також потягнув, подав Ользі, і та не відмовилась. Поїзд ішов по темній долині. Гуцул різко і фальшиво співав: „Гей, видно село". Всі, а особливо Ольга, вигукували: — Ха-ха! Ха-ха! Ха-ха-ха-ха! Гей, дівчино, рибчино"... Пісня, яку співала у пласті, на вечерницях, у школі. Пісня, яку співає зараз. Кримський не може співати. Його груди не вміщають більше звуку, але він чує цей спів. — Ха-ха! Ха--ха! — Сміються над цілим світом, над ніччю, над двадцятим століттям. — „Виступали стрільці січовії на широкий лан", — казала пісня. Виривалась вона ось тут десь близько з-під серця. До цього десь взялася гармонія. Хтось почув з купе побіч. Прийшли нові люди, прості і не гаразд чесані. Пісня збільшилась: „А ми тую червону калину підіймемо! А ми нашу славну Україну — гей-гей! Розвеселимо!" Тремтіли, здавалось, стінки вагону, синє світло оповило все аж до реклями про пиво Будейовицке.

— Агой, ек мені весело! — говорив суковато молодий гуцул. — Най мене сам Бог любит! Чуеш, сарако, жесь по земли ходиш, а за плечима крила. Так воно файно все. Гей, ти, Василю! А ци й думав, голубе, жесь будеш в Січи? На образі січовикув видів'ем, дек гадав, же малер на все право має. В театрах Селетія Марусю Богуславку, як темищ, показували, дек мало не здурів. Думав — брешут. А от вийшло — ні! Дай ще потегну! Душа горит! — І він підносив пляшку і тягнув, а світлі краплини падали йому від уст по розхрістаному кожусі. — Револьвера дістав, — казав він вирваним, різким словом. — Ту! — вдарив себе по правому боці. — коби ще гармату і було б фертик! Най живе батько Волошин!

— Най живе! — заревіли голоси, а між ними також голос Ольги.

— А ци й не ладно говорив сесь пан у Севлюши, — зазначив другий, старший з цибуком в роті.

— Ге! Ци файно. Золоті слова! А мадяри з Берегова тиснуть, а поляки на Волове. Коби Бог светий дав, їх видушило. Чоловік їм нич не зробив. А чехи, думаєш, поможут? Втопитисі! поможут! На нас вшиткі! Гей, хлопи! Але будемо боротисі! Та ще й як! А ти, Дмитре, наївсе чеснику і смердиш, за пробаченням, паннуцю! На, потігни! — сунув в Дмитра пляшкою.

— А кажут, же пан тот сам книги пише! — веде своє з цибуком.

— Чиста правда. І про наше Єсіне написано, гей бим не відержав. Климпуші наші описав — най їде до світу...

Дальше буде).

Іміграційні питання й відповіді

Питання: Десять років тому я приїхав до Злучених Держав як моряк. Тут я захорів, а після одужання залишився в цій країні. Два роки тому я пробував змінити мас становище на положення легального, сталого іміґранта, але мені казали, що це неможливо зогляду на те, що квота країни мого народження була переповнена, а також тому, що я не маю близької рідні в цій країні. Чи можете мені порадити, що я маю робити, аби залишитися тут, чи мушу залишити Злучені Держави?

Відповідь: Тому, що ви були в цій країні поверх сім років, ви без сумніву зможете змінити своє правне становище згідно з недавно ухваленим в конґресі законом. Той закон дозволяє чужинцеві, який проживав в Злучених Державах щонайменше сім років, стати леґальним, сталим мешканцем, наколи він не підлягає депортації як злочинець, чи анархіст, або з якої іншої поважної причини. Тому радимо вам звернутися до найближчого відділу Іміґраційного та Натуралізаційного Бюра і виповнити там потрібну аплікацію для управнення вашого сталого перебування.

Питання: Я є американською громадянкою. Коли я була в Европі на відвідинах минулого березня, одружилася там. Тоді я думала, що мій чоловік зможе приїхати до Злучених Держав без огляду на квотні обмеження. Тепер мені кажуть, що мій чоловік мусить приїхати в квоті, а оскільки квота тої країни, де він народився, є дуже мала, йому доведеться чекати на візу кілька років. Чи це так?

Відповідь: Оскільки ви побралися після 1-го січня 1948, ваш чоловік має право тільки на першу перевагу в квоті і має чекати на свою черґу в квоті. Закон, ухвалений конґресом в 1948 році, дозволяє чужинцям-чоловікам американських громадянок приїхати поза квотою тільки тоді, як вони побралися до 1-го січня 1948 року. Закон, який діяв до ухвалення останнього закону, надавав право поза квотного приїзду чоловікам американських громадянок тільки в тих випадках, коли вони одружилися до 1932 року.

Загальна Рада.

Вислід допомогової акції студентам

Трмісячна Акція Комітету Допомоги Студіюючій Молоді в Европі закінчилася в грудні 1948. При помочі імпрез, збіркових лист і доповідей на різних підприємствах Комітет зібрав досі суму $1,208,16.

Оце був перший Комітет, що його ціллю було помогти виключно студіюючій молоді в Европі. До другої світової війни долею українського студентства опікувалися на рідних землях українські інституції та поодинокі добродії, як св. памяті Митрополит Шептицький, проф. д-р Панчишин й інші. Велику роботу виконували в цьому напрямі й американські українці, які приватно допомагали кінчати студії своякам чи односельчанам. Та тепер тисячі українського студентства опинилися на вигнанні без жадної помочі. Вони відновили свої передвоєнні організації ЦЕСУС та КОДУС (Комісія Допомоги Українському Студентству), які ведуть докладну статистику всіх студентів на чужині, їхніх матеріяльних відносин, та пробують добути для найбільш потребуючих фінансову допомогу. Вони самі й звертаються до американських українців з просьбою про поміч в грошах, або пакетах. Тому, що досі відгукнулися на це тільки поодинокі громадяни, українські жінки Ню Йорку створили перед кількома місяцями свій Комітет. Кромі добуття грошей цей Комітет пробував статтями в пресі знайти зрозуміння для цієї важливої справи серед американсько-українського громадянства. З уваги на те, що це були початкові спроби, вислід акції треба вважати задовільним.

На дальшу мету Комітет плянує повести свою працю на взір американських збірок — „драйвів", які відбуваються тільки раз в рік. Тоді буде змога кожному американському українцеві виконати свій обовязок і зложити, хоч би і невелику жертву на ту ціль. Серед українського громадянства є зрозуміння для допомоги студентству й тому є підстави сподіватися, що такі збірки ставатимуть щораз успішнішими.

Комітет Допомоги Студіюючій Українській Молоді в Европі закінчив свою акцію в Ню Йорку й у ближчому часі подасть в пресі поіменний виказ жертводавців та остаточний фінансовий звіт. 1.000 долярів вже переслано до Европи згідно із бажаннями та вказівками КОДУС-а, з яким є в постійному звязку, з Українською Студентською Громадою в Ню Йорку, що створена студентами, які приїхали зо скитальщини. Українська Студентська Громада в Ню Йорку дуже радо погодилася дати всяку поміч до технічного переведення всяких посилок, про що зрештою вже була згадка в пресі.

На цьому місці Комітет просить звернути всі Збіркові Лісти, які ще є на руках, на адресу касієрки п. М. Марків, 221 Іст 6-та Стріта, Ню Йорк, Н. Й. По речинці 20. січня 1448 всі Лісти вважати недійсними.

За Комітет:

С. Галичин, голова; **М. Марків**, касієрка; **М. Калина**, секр.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛІФ.

Листопадове Свято.

21 листопада 1948 в Лос Енджелос, метрополії Південної Каліфорнії, відбулось Листопадове Свято.

Самий факт відсвяткування 30-тої річниці усамостійнення Західної Української Народної Републики є зрештою явищем звичайним, бо всі народи вшановують такі памятні дні. Незвичайним було хіба лише те, що по певному ослабленні українського культурно - організаційного життя, яку тут можна завважити за останні роки, цьогорічне святкування випало дуже гарно та зібрало значну кількість українців.

Вже саме приготування до Листопадового Свята відбулось під знаком обєднання, бо створено спеціяльний Комітет Українських Національних Організацій, до котрого ввійшли представники обох українських парохій та всіх діючих українських національних товариств. Цей саме дух обєднання було слідно й на самому Святі поміж учасниками мистецької частини його, як і поміж глядачами-публікою.

Програма Свята творила добре злютовану мистецьку та ідейну цілість. Сцена була імпозантна удекорована вояцькою могилою, над котрою майріло три хрести — стилізована Пропамятна Віднака УГА, Хрест ім. Симона Петлюри та березовий хрест, символ могили вояка Української Повстанської Армії. Біля хрестів терновий вінець, прикрашений жовто-блакитними та малиновими стрічками й золотим тризубом. За могилою памятні дати: „1918 — Листопад — 1948". Цілу сцену закосичено гирляндами живої зелені в перемішку з червоною калиною. Перед сценою прапори американський та український.

Свято отворив змістовим словом в англійській мові голова Української Централі п. О. Малицький. По відспіванні американського гимну Український Національний Хор під вправною рукою диригента п. Д. Якубенка, кол. члена хору проф. О. Кошиця, проспівав кілька пісень. Треба дивуватись витривалості хористів і диригента, що серед так неприхильних обставин потрафили досягти значного мистецького рівня. Містичне піяно в „Чуєш, брате мій," та добра зіспіваність голосів відразу забезпечили успіх хору. Бравурний „Жовто-блакитний стяг" електризував присутніх. Але найбільшого признання заслужив хор та диригент чудовим виконанням старовинної коляди, „Ой рано, рано...". З чуттям віддеклямував у наступній точці п. С. Грод святочний вірш С. Черкасенка. Виступ дітей у спеціяльній сценці, що її підготовила п. Н. Маланяківна, був дуже добрий, особливо гарно вописались п-на Конасевич, О. Новак, Смерчиня й Гирявна. Остання крім того віддеклямувала добре й спеціяльний вірш. Знана вже з кількох виступів чи не найменша декляматорка Віра Скегарівна з великим піднесенням відрецитувала гарну святочну поезію. Другий виступ хору потвердив думку присутніх про його мистецьку вартість. Годиться відмітити виконання пісень „Ой в містечку Богуславку" та „Гей степами" — „маршову Української Повстанської Армії.

Живий образ „А ми тую червону калину підіймемо" в укладі п. Л. Романюка (рецитація п. М. Новак, за клавіром п. О. Пайдова) доповнив програму, причому п. С. Якубенкова прегарно віддала поставу України-матери, а п. Н. Мартин — вояка УПА.

Головний реферат виголосив п. Л. Романюк, що недавно прибув сюди як новий іміґрант. У гарно побудованому і темпераментно виголошеному слові він пригадав події у Львові і взагалі на Західних Українських Землях з-перед 30 років. Вказавши на соборницьке значіння цих подій, всенародню єдність та геройство збройних сил, прелеґент звернув увагу на тодішній брак закордонних дипломатичних як теж інформаційних звязків. Бесідник ширше зупинився на сьогоднішній ситуації на Рідних Землях та в цілому світі, ствердивши, що нині українська справа є безсумнівно світовою проблемою. Це зобовязує кожного українця, де б він не перебував. На Батьківщині українці боряться проти окупанта, Москви, чого доказом геройства Повстанської Армії. На чужині слід українцям памятати, що вони репрезентують свою націю та співтворять чужинецьку опінію й настрої. Слово своє закінчив п. Романюк закликом до обєднання, повної підтримки акції Української Національної Ради та посиленої допомоги боротьбі, що її веде не тільки в національному, але в уселюдському інтересі Українська Повстанська Армія.

Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна" та заключним словом заст. голови Українського Національного Хору п. В. Войціцького.

Збірка, переведена підчас Свята, дала для Української Національної Ради $81, а для Української Повстанської Армії $40.

Пожертви для У. Н. Ради зложили: Мордус $5; по $3: о. Качор, М. Новак; по $2: Годяк, Гонсет, Гринюк, Бунько, Шургов; Л. Риманюк **$1.50**; по **$1**: д-р Скегар, Войціцький, Поглод, Гира, Мартин сен., **В.** Ємець, Брікнер, Кіт, Сенчина, о. Лободич, Любецький, Маларовська, А. Маланяк, о. Маєвський, Мудрейко, Дондас, Ваврик, Гнатишин, Руселі, Ільницький, Ділай, Коцовал, Савчак, Жук, Мазуркевич, Завруха, Завруха юн., Никитин, Михно, Ксєній, Довгело, Олексів, Поздеєв, Олесюк юн., д-р Савицька, Конасевич, Грод, Костів, Михайлюк, Варавий, Стефура, Вавричук, Брега, Конасевич юн., Н. Н., Н. Н., Н. Н., решта дрібними.

Треба щиро подякувати організаторам Листопадового Свята та побажати українському громадянству удержати якнайдовше дух єдности, що на цьому святі панував. Це тим більше, що Українська Централя та її Український Національний Хор, як зачуваємо, серйозно беруться за справу побудування в Лос Енджелесі загальногромадського українського Народнього Дому.

Присутній.

НЮАРК, Н. ДЖ.

ПОДЯКА

В неділю, 16 січня, в українській прав громаді відбулося спільне свято — **ВЕЧІРНЯ-ВЕЧЕРЯ** і представлення під наг. „В ніч перед Різдвом". Виконавці цього представлення вивязалися із своїх роль надсподівано добре. Численно зібрана публика виявила своє надавичайне вдоволення й цим вказала піднесаному, що це представлення вповні надається до друку. За це хай буде мені дозволено скласти на цьому місці як виконавцям так і В. Ш. публиці щиру та сердечну подяку.

Йосиф Буката.

ПРОДУКЦІЯ РУРЩИНИ ДОСЯГНУЛА 70% НОРМАЛЬНОГО СТАНУ

Франкфурт, Німеччина, 24 січня. — З господарських кол американського військового управління стверджують, що продукція Рурщини в останньому вже досягнула 70% нормального стану. Це завдячується у великій мірі передачі керівництва продукції познайомленим з методами праці та обставинами місцевим керівникам.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

7 січня 1909 р.

УКРАЇНЦІ У ВЕСТ ВИРДЖІНІЇ.

Дня 20 грудня 1908 р. основано в місцевості Кеокі, у стейті Вест Вірджінія, товариство „Січ", до якого негайно вступило 15 членів. Товариство рішило стати відділом У.Н.Союзу, єдиної щирою української організації. Цю справу віддано до переведення урядові, в якого склад входять: Ант. Дябло, Т. Почінок. Досі у стейті Вест Вирджінії існують відділи УНС в таких місцевостях: Повґатан, Чатерой, Скарбо, Ред Стар.

21 січня 1909 р.

РЕДАКТОР „СВОБОДИ" ПЕРЕД СУДОМ, НЕ ВИЙШЛО ЧЕРГОВЕ ЧИСЛО ГАЗЕТИ.

Заява: Тому, що редактор „Свободи" Антін Цурковський і управитель друкарні Константин Кирчів були обвинувачені перед кримінальним судом в Ню Йорку за поміщення допису про о. Арсенія Чаховзова в ч. 25 червня 1908 р. під заг. „Благочинний", а судову розправу, початково назначену на день 16 грудня, відложено на 5 січня йвона продовжалася до 19 січня 1909 р., чого ніяк не можна було наперед передбачити — спізнилися роботи коло календаря на 1909 р., а числа 52 і 53 „Свободи" могли вийти тільки в зменшенім форматі. Безвастанна проволока судової розправи, необхідна приявність обох обвинувачених в суді і звязані з тим клопоти й труднощі, а крім цього ще українські свята Різдва — усе те спричинило, що число 2 „Свободи" не можна було ніяк видати на день 14 січня. Тому прохаємо наших читачів вибачення тим більше, що це не була наша особиста справа, а справа кривдженого й визискуваного нашого загалу, й справа топтаної нашими ворогами нашої церкви. Сьогодні справа вже є на викінченні, а про її вислід дамо знати в найблизчім числі. (В наступному числі „Свободи" річника з 1909 р. бракує першої картки і з цієї причини не можна довідатися про вислід процесу. — Ред.)

ПОНАД 1,200 ЧЛЕНІВ У.Н.СОЮЗУ ВПРОДОВЖ ДВОХ МІСЯЦІВ.

У місці листопаді 1908 р. приступило 633 нових членів до У.Н.Союзу, а підчас кампанії зорганізовано нові відділи: в Кінґстон, Па., Картерет, Н. Дж., Босточ, Масс., Стейпелтон, Н. Й., Клівленд, О., Джінет, Па., Бейон, Н. Дж., МекКіз Ракс, Па. У грудні 1908 р. присутпило 592 нових членів, а при тім зорганізовано нові відділи в Вест Рутланд, Вт., Гейзелтон, Па., Рочестер, Н. Й., Сантяго Тайр, Па., Кеокі, В. Ва., Бруклин, Н. Й., Шікаго, Ілл.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". 10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.

Імя й призвище .... Ч. від. ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

Живий свідок большевицького вбивства у Винниці

Кривава масакра під Винницею, на Україні, довершена на 10,000 українських селянах, які не хотіли піддатися замельній колективізації з наказу Москви, є рівна хіба нелюдському злочинові в Катинськім Лісі. У тому лісі замордовано стрілом в голову ззаду 12,000 польських офіцирів, які піддалися москалям в 1939 р.

Історія вбивства під Винницею, де москалі змасакрували багато тисячів українців, була задокументована численними рухомими й звичайними світлинами, знятими в літі 1943 р., одначе ані Міжнародний Червоний Хрест, ані німецька армія не вважали за свій обовязок подати подробиці цього вбивства до загального відома. Один селянин, який чудом врятувався з рук Сталінських опричників, підтверджує тотожність тих документів.

Одначе є сотки інших людей, які опісля пізнали тіла своїх рідних.

Винниця лежить 80 миль на південний захід від Києва, близько злуки кордонів Польщі й Румунії. Подробиці цього злочину були б дальше тайною для світа, якщо б не Дмитро Мельник. Є це прибране імя, бо він дальше боїться пімсти Сталіна.

Після прибуття німецьких військ Мельник і інші українці зажадали від німецької влади розкопання розлогих садів під Винницею і там викрито масові гроби тисячів людських жертв.

Великий сад є окружений високим муром і перед війною належав до багатого землевласника. Після большевицького перевороту в Росії, росіяни зайняли сад з його забудовою і примістили там головну кватиру советської поліції.

Мельник є книговодцем з фаху, а не рільником. Одначе, коли большевики почали кампанію за заведення колгоспів в околиці Винниці, Мельник стояв по стороні селян. Він не скривався з своїми почуваннями і тому його арештувало НКВД в 1938 р. разом з численними селянами перед ним і по нім.

Однієї півночі Мельник дістав приказ від енкаведиста, щоб він, разом з іншими арештованими, копав великий рів у саді. Насамперед казали вязням вирізати муравник в рівних чотирокутних блоках разом з травою, щоб опісля можна було закрити яму і не оставити жадного сліду.

Після покінчення цеї важкої праці екаведисти повязали руки усім арештованим взад, а потім кати почали виконувати своє діло. Вони підпроваджували кожного вязня на берег рова, стріляли з револьвера в потилицю і якстій скидали їх в яму.

Прийшла черга на Мельника. Та заки кат вистрілив, Мельник схилив троха голову і куля зранила йому тільки шкіру на голові. Він удав, що є смертельно поцілений і впав до ями разом з іншими.

Коли кат пішов до своїх чергових жертв, Мельник викарабкався з рова так, що не звернув на себе уваги. Насамперед сховався за фірткою в саді і звідти мусів приглядатися дальшим огидним злочинам.

Інші посіпаки тайної советської поліції засипували рів і самі складали дернину на гробах, вирівнюючи все з поверхнею землі. Після покінчення такої роботи всі пішли на гостину до сусідного села. Мельник був врятований.

Большевики арештували тисячі українських селян в тому часі й висилали на Сибір. Родини арештованих, як це робили теж і кревні Мельника, розпитували про долю своїх рідних. Зпочатку люди приносили харчі й одяг для арештованих, одначе вкінці поліція сказала родинам, що арештованих вивезено на Сибір. Люди ще таки не тратили надії, що їх батьки, брати, сини, доньки ще живі й колись повернуться домів. Аж як відкрито гроби помордованих, тоді щезли всякі надії.

Як тільки розійшлася страшна вістка про масове вбивство, почали до Винниці надтягати з околиці цілі процесії населення — деякі навіть з віддалі 100 й більше кільометрів, щоб розпізнати своїх рідних. Одна жінка, оглядаючи трупи, пізнала свого замордованого чоловіка по латці, яку вона нашила на кабаті.

— „Дивіться, — кричала вона, — це кабат мого чоловіка. Пізнаю його по латці, яку я пришила недавно перед арештуванням його енкаведистами. Вони забрали його в тім кабаті".

Єдиною провиною того чоловіка було, що він не хотів працювати на ріллі, а зголосився до роботи в фабриці. Усі були того переконання, що він на Сибірі, бо так сказано було нещасливій жінці в участку тайної советської поліції. Теж сказали їй, щоб вона не приносила з собою більше харчів, бо чоловік уже виїхав.

У такий то спосіб люди розпізнавали членів своєї рідні. Їх тіла вже були в розкладі й тому тільки по одягах можна було декого пізнати.

Місія Міжнародного Червоного Хреста ствердила злочин на місці, як ствердила теж, що кожний вбитий був замордований пострілом з заду. Німці зняли фотографії й навіть приготовили документальні фільми.

Чому ж цілий цей огидний злочин не вийшов на денне світло? — В тому часі Аліянти не хотіли навіть говорити про злочин в Катині, щоб не попсувати приязних відносин до Советів. Американська й англійська пропаганда виказувала, що Західні держави живуть у зовсім правильних звязках з Росією.

Чому ж німці не оприлюднили злочину з Винниці? — Причиною цього було це, що Совети взяли були в полон німецьку армію Павлюса під Сталінградом, а оприлюднення злочину зпід Винниці негайно після оприлюднення злочину в Катині могло б було довести до розпуки німецьких вояків, які найшлися в советській неволі.

Аліянтські держави перед закінченням війни не дозволили на оприлюднення фактів з вимордування росіянами цілого штабу дивізії польської підпольної армії, яка навязала звязки з росіянами з доручення аліянтської влади, (отже як могли Аліянти дозволити на оприлюднення масового вбивства українців в тому часі, коли Совети були панами положення?).

• • •

Повищу статтю помістив польський щоденник „Америка Ехо", що виходить в Толідо, у стейті Огайо, у виданні з 12 грудня 1948. Є це кореспонденція з Парижа, без подання імені автора. Передано її в дослівнім перекладі.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа **докінче** подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,017 Барон Дмитра з села Кунісівець, Городенка, син Івана від брата Барон Мирона.

17.018 Рибак Домни з с. Жадова, Сторожинець, Буковина, від Рибак Петра.

17,019 а) Томашівський Василя з с. Підністряни, Бібрка, від Безпятий Степана.

17,019 б) Береза Анни з села Дроговиж, від Береза Марії зам. Безпята д. Степана.

17,020 Бідінський Йосифа, Турка над Стриєм, від Височанський Йосифа.

17,021 Йосипович Михайла вуйка від Ільницька Марії д. Івана з с. Яворова, Турка.

17,022 Москалик вуйка з м. Снятина від Павлюк Мирона.

17,023 Рідних і знакомих з с. Шеронівки, Теребовля, від Михалюк Івана.

17,024 Будилич Галини з с. Стара Ропа, Новий Самбір, від Сарахман Івана.

17,025 Рейкін Варки з села Колки, Луцьк, Волинь, від Янчик Івана.

17,026 Сосуський Мартина з міста Мурафи, Вел. Україна, від Татарський Василя.

17,027 Омельченко Всеволода с. Леонарда з України від Мішкініш Володимира.

17,028 Підвисоцький Івана с. Теодора з с. Коржови, Підгайці, від Василькевич Евгенії.

17,029 Семко Івана з с. Репінь, Сянік, від Рапавий Михайла.

17,030 Заблоцький Луки з с. Річиці, Рава Руська, від Заблоцька Теклі.

17,032 Пілько Василя від Гринаш Ольги зам. Коссак д. Ілії і Анни.

17,933 Микитюк Петра і Миколи с. Степана з села Ракова, Долина, від Трищин Галини зам. Стриганюк.

17,034 Коцур Параски і Рузі з с. Розділля від Качмарик Анни.

17,035 Рошко Миколи, Марії, Кузьми і Тетяни з с. Лентовці, Чернівці, Буковина.

17,036 Пукас Луки (Луця) з с. Тарнова Вижна, Турка, від Пукас Юстини.

17,036 Підганяк Марії з села Библо, Перемишль, від Підганяк Івана.

17,038 Струхманчук Івана с. Василя з с. Денисова, Тернопіль, від Букшак Панька.

17,039 Мулик Григорія сина Пилипа з с. Лубянок Ниж., Збараж, івд Хруль Омеляна.

17,040 Гричак Івана і Петра з с. Вустя, Борщів, від брата Ґричак Дмитра.

17,041 Урсакі Ґеорґія з села Михальче, Чернівці, від Урсакі Слави зам. Трасевич.

17,042 Просьба українських трох дівчат помочи їм виїхати до Америки від Стефанії Коструб, Ольги Бараник і Олі Гриневецької.

17,043 **До таборових управ** на скитальщині від відділу розшуків при ЗУАДК. Проситься звідомити по таборах, що за Курій Павлом, Йосифом і Іваном з с. Стрілки, Старий Самбір, та Луцак Зофії з с. Войнилів, Калуш, пошукує з Америки Курій Михайло. Голоситися на ч. 17,043.

17,044 Шаповал Василя, Корнійчук Андрія з Київщини від Попик Івана.

17,045 Рибак Домни зам. Гуменюк з с. Жадова, Сторожинець, Буковина, від Рибак Петра.

17,046 Штень Осипа і Семена, Голод Осипа з с. Долина, Стрий, від Лемеха Ростислави д. Миколи і Іванни.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 6-го січня 1949 року помер

МИХАЙЛО КАВАЛЕЦЬ,

член 102 відділу У. Н. Союзу в Клівленд, Огайо. Покійний родився 1884 р. Походив з села Березів, пов. Старий Самбір. До Союзу вступив 1909 р. Полишив у смутку жену Катерину, чотирох дітей: Стефана, Анну Паліводу, Марію Рос, Павліну Бобечко, два внуки і одного брата.

Похорок відбувся 8-го січня з укр. католицької церкви Св. Петра й Павла в Клівленд, О., і похований на цвинтарі св. Петра й Павла.

Дня 17-го січня 1949 року померла в 48 році життя

ОЛЯНА МЕЛЬНИК,

членкиця відділу 207 У. Н. Союзу в Савтфілд, Масс. Роджена в містечку Товсте, Галичина, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа, два сини, дві дочки, стареньку маму, дві сестри і два брати.

Похорон відбувся у власнім домі, 19 січня в католицькій церкві.

В. П П.

Василь Гудима, секр.

ТАРЗАН, ч. 2017. Стежки в нетрах.

Саме тоді, як Джена ніжно несла на руках осиротіле львиня в напрямі поляни слонів...

...Нума ступав постійно крадьки вперед і підходив щораз ближче до неї.

Міжтим шлях Ґомбу провадив його до Джени з протилежного боку.

Тарзан слідкував за похнюпленим дикуном, зажурений здогадом, що кров на його хоботі може бути кровю Джени.